

## РОЗВИТОК БІЗНЕС-ОСВІТИ ДЛЯ ФЕРМЕРІВ

Чикуркова А.Д.,

д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту,

публічного управління та адміністрування

Горіховський М.В., аспірант

Подільського державного аграрно-технічного університету

Факторами, що стримують розвиток малого бізнесу в Україні, на нашу думку, є недосконалість законодавчої бази щодо державної підтримки малого підприємництва, наявність значної кількості адміністративних бар'єрів на державному та місцевому рівнях, складність доступу до фінансово-кредитних ресурсів, недоліки існуючої системи оподаткування, інфляція, низька платоспроможність населення, недостатнє інформаційне і консультативне забезпечення, нерозвинена інфраструктура підтримки підприємництва та ін.

Слід також звернути увагу на недосконалість системи бізнес-освіти, важливу роль у якій повинні відігравати вищі навчальні заклади. Впровадження навчальних програм з основ підприємницької діяльності на базі загальноосвітніх, професійних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти носить загальний характер і залишається невирішеною проблема відсутності необхідних знань і навичок для ведення малого бізнесу [2, 104].

Світовий досвід свідчить, що поширення нововведень в аграрній сфері найбільш успішно здійснюється саме на основі організації регіональних служб сільськогосподарського консультування, взаємопов'язаних з органами управління агропромислового розвитку, науковими та навчальними центрами, досвідченими і передовими господарствами. Служба аграрного консультування виступає об'єднуючою і передавальною ланкою інноваційної системи АПК, яка доводить нововведення до конкретного товаровиробника на певній сільській території, істотно підвищуючи тим самим його потенційну конкурентоспроможність.

В Україні наразі є широкі можливості для створення нових навчальних матеріалів з управління фермерськими господарствами та адаптування вже існуючих, європейських матеріалів, розрахованих на самостійне вивчення. Основні завдання аграрних вищів полягають у: створенні навчальних груп та визначенні проблематики в галузі управління фермерським господарством на регіональному рівні; обґрунтуванні рівня потреби в консультативній допомозі, методах її стимулювання; розробці відповідних методів надання інформації фермерам і консультантам для удосконалення організації та управління господарством. Для цього буде потрібно визначити період та форму навчання для фермерів та керівників дрібних аграрних формувань, а також розробити навчальну програму. Наприклад в курсах для фермерів країн ЄС основну увагу звертають на наступні елементи:

- 1) поняття управління фермерським господарством;

- 2) розробка та впровадження бізнес-плану;
- 3) методи та ресурси для залучення інвестицій;
- 4) маркетинг та маркетингові відомості (ціни і місце розташування ринків);
- 5) бухгалтерський облік для фермерських сімей;
- 6) податки та податкові вимоги;
- 7) оптимізація використання земельних та виробничих ресурсів;
- 8) диверсифікація і використання альтернативних джерел доходу в організації фермерського господарства;
- 9) комерційний та виробничий розвиток.

Продовольча і сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй (FAO) у рекомендаціях з аграрного консалтингу рекомендує звертати увагу на наступні завдання при навчанні та консультуванні фермерів:

- 1) ведення записів,
- 2) аналіз валового прибутку і планування господарства,
- 3) рух готівки та фінансове планування,
- 4) баланс і оцінка інвестицій,
- 5) аудит поточних активів,
- 6) розвиток компетентності службовців (рівень знань і компетенцій) [1].

У список предметів для навчання фермерів, на думку науковців у галузі управління фермерським господарством FAO, необхідно включати: планування виробництва, калькуляція валового прибутку, податкова звітність, правові норми, банк даних фермерської бухгалтерії, заявки на отримання кредитів, управління капіталом, звіт про прибутки і збитки та баланс, рух готівки, бізнес-плани, попередній бюджет, технічне обґрунтування і плани інвестицій [1].

Щоб дана методика мала успіх необхідно провести інформаційну політику з метою максимального розвитку управління фермерським господарством. Розробити брошури, зміст яких міститиме загальнодоступну інформацію по простій системі економічного аналізу фермерського бізнесу і про те, як використовувати прості рахунки і записи в якості інструменту керівництва для більш ефективного управління бізнесом, відповідно до типів і структура фермерських господарств. Після завершення навчання з метою огляду ефективності, виявлення нових потреб та обміну досвідом, рекомендовано проводити з випускниками даних курсів чи тренінгів щорічні зустрічі або конференції, присвячені управлінню фермерським господарством.

#### **Література:**

1. Роллс М. Обзор по управлению фермерскими хозяйствами в агроконсалтинговых программах стран Центральной и восточной Европы [Електронний ресурс] / Роллс М. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: [www.fao.org/fileadmin/user\\_upload/Europe/documents/Publications/FM\\_Extension\\_CEE\\_RU.pdf](http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/Europe/documents/Publications/FM_Extension_CEE_RU.pdf).

2. Чикуркова А.Д. Тенденції розвитку малих підприємницьких структур в Хмельницькій області / А.Д. Чикуркова // Сталій розвиток економіки. — 2012. — №4(14). — С. 102-108.